

УДК 338.22:332
JEL M13, M20, O10
DOI: 10.35774/rarrrpsu2023.28.096

Жанна КРИСЬКО

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту, публічного управління та персоналу,
Західноукраїнський національний університет
e-mail: krjan0507@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-6968-0759

АКТИВІЗАЦІЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ ДЛЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

АНОТАЦІЯ

Вступ. Практика країн з ринковою економікою показує, що малі підприємства є структурним чинником економіки, відіграють важливу роль у створенні робочих місць і зниженні безробіття, швидко реагують на зміни споживчого попиту. Тому в сучасних умовах очевидно, що розвиток території неможливий без участі бізнесу. Органи місцевого самоврядування, підтримуючи цей сектор економіки, вирішують конкретні завдання економічного розвитку: підвищення якості життя мешканців і покращення інфраструктури економіки громади. Органи місцевого самоврядування сприяють розвитку місцевої економіки, допомагаючи розвитку бізнесу.

Метою статті є дослідження процесів активізації підприємницького потенціалу для розвитку територіальної громади, а також окреслення напрямів створення сприятливих умов для підприємництва та підтримки малих і середніх підприємств.

Методи дослідження. Використано методи економічного, системного, структурного аналізу та узагальнення.

Результати. Проаналізовано роль підприємницького сектору в розвитку регіональної економіки. Доведено, що підприємництво є ключовим елементом для розвитку будь-якої територіальної громади. Від активності та ефективності підприємців залежить не лише економічний розвиток, але й соціальна стабільність і загальний рівень життя. Встановлено, що активізація підприємницького потенціалу для розвитку територіальної громади є ключовим аспектом сталого соціально-економічного розвитку. Успішна реалізація цієї стратегії вимагає комплексного підходу, спрямованого на створення сприятливих умов для підприємництва та підтримки малих і середніх підприємств. Шлях до успіху полягає у сприянні розвитку підприємництва через фінансову підтримку, створення сприятливого бізнес-середовища та спільного підходу всіх зацікавлених сторін.

Висновки. Основні положення наукової статті сприятимуть створенню умов для активізації підприємницького потенціалу задля покращення якості життя мешканців громад.

Ключові слова: підприємництво, підприємницький потенціал, територіальна громада, економічний розвиток, підприємець.

Формули: 0, рис.: 2, табл.: 0, бібл.: 12.

Zhanna KRYSKO

ACTIVATION OF ENTREPRENEURIAL POTENTIAL FOR THE DEVELOPMENT OF A TERRITORIAL COMMUNITY

ABSTRACT

Introduction. The practice of countries with market economies shows that small businesses are a structural factor in the economy, playing an important role in job creation and unemployment reduction,

and quickly responding to changes in consumer demand. Therefore, in modern conditions, it is obvious that the development of a territory is impossible without the participation of businesses. Local self-government bodies, by supporting this sector of the economy, address specific tasks of economic development: improving the quality of life of residents and improving the infrastructure of the community's economy. Local self-government bodies promote the development of the local economy by supporting business.

The goal of the article is to study the processes of activating entrepreneurial potential for the development of a territorial community, as well as to outline the directions for creating favorable conditions for entrepreneurship and supporting small and medium-sized enterprises.

Methods. The methods of economic, systemic, structural analysis and generalization are used.

Results. The role of the entrepreneurial sector in the development of the regional economy has been analyzed. It has been proven that entrepreneurship is a key element in the development of any territorial community. The economic development, social stability, and overall standard of living depend not only on the activity and efficiency of entrepreneurs. It has been established that activating entrepreneurial potential for the development of a territorial community is a key aspect of sustainable socio-economic development. Successful implementation of this strategy requires a comprehensive approach aimed at creating favorable conditions for entrepreneurship and supporting small and medium-sized enterprises. The path to success lies in promoting entrepreneurship through financial support, creating a favorable business environment, and a joint approach of all stakeholders.

Conclusions. The main provisions of the scientific article will contribute to creating conditions for activating entrepreneurial potential to improve the quality of life of community residents.

Key words: entrepreneurship, entrepreneurial potential, territorial community, economic development, entrepreneur

Formulas: 0, fig.: 2, tab.: 0, bibl.: 12.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. В Україні відбувався процес реформування територіального устрою влади. Інститути місцевого самоврядування стикаються з багатьма проблемами, особливо щодо забезпечення та стимулювання місцевого економічного розвитку. Головним пріоритетом є створення економічно сильної громади, пошук і використання внутрішніх ресурсів, орієнтування на економічне зростання та впровадження ефективних стимулів і важелів розвитку громади, залучення жителів до вирішення гострих питань місцевого розвитку та підвищення їхньої самосвідомості [2].

На рівні місцевих муніципальних утворень діяльність суб'єктів підприємництва стає важливим аспектом їхнього розвитку. Створення сприятливого бізнес-середовища сприяє прискоренню регіонального економічного розвитку. Практика країн з ринковою економікою показує, що малі підприємства є структурним чинником економіки, відіграють важливу роль у створенні робочих місць і зниженні безробіття, швидко реагують на зміни споживчого попиту. Тому в сучасних умовах очевидно, що розвиток території неможливий без участі бізнесу. Органи місцевого самоврядування, підтримуючи цей сектор економіки, вирішують конкретні завдання економічного розвитку: підвищення якості життя мешканців й покращення інфраструктури економіки громади [3]. Органи місцевого самоврядування сприяють розвитку місцевої економіки, підтримуючи розвиток бізнесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченням ролі підприємництва для прискорення регіонального економічного розвитку, напрямків підтримки малих підприємств для забезпечення сталого розвитку громади займалася низка науковців, зокрема А. Дрига, В. Карпов, А. Ковальов, Т. Корольова, І. Котова, М. Машакевич, Т. Павлова, Н. Сментина, А. Фіалковська.

Різноманітність поглядів в економічній літературі на роль підприємництва у розвитку регіональної економіки свідчить про необхідність дослідження цього питання. Незважаючи на

досягнення, важливо продовжувати аналізувати регіональні особливості та ефективні форми активізації підприємницького потенціалу, враховуючи багатогранність і значущість цієї проблеми.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження процесів активізації підприємницького потенціалу для розвитку територіальної громади, а також окреслення напрямів створення сприятливих умов для підприємництва та підтримки малих і середніх підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз літературних джерел дав змогу встановити, що підприємництво є необхідною складовою ринкової економіки, сприяючи економічному зростанню як країни загалом, так і її окремих регіонів. Воно сприяє створенню нових робочих місць та забезпеченню самозайнятості працездатних мешканців. Крім того, підприємництво сприяє формуванню середнього класу в суспільстві і покращенню якості життя населення. Тому держави мають створювати умови для розвитку підприємницької діяльності.

Особлива роль підприємницького сектору в розвитку регіональної економіки, насамперед, зумовлена його можливістю швидко адаптуватися до нових вимог ринку для стабільної конкурентоспроможності [4].

По-друге, суб'єкти малого й середнього підприємництва здатні забезпечити зайнятість громадян нарівні з великими підприємствами.

По-третє, завдяки своїй мобільності суб'єкти підприємництва, на відміну від великих представників бізнесу, мають можливість негайно впроваджувати передові технології й інновації.

Крім того, підприємництво виступає базисом для формування соціального прошарку, котрий зацікавлений у політичній стабільності й підвищенні якості життя.

Тенденція зростання кількості суб'єктів середнього та малого підприємництва підтверджує значущість підприємницького сектору. Так, у Тернопільській області станом на 01 січня 2023 року здійснювали господарську діяльність 23 719 юридичних осіб та 30 369 фізичних осіб – підприємців [8]. А вже станом на 01 жовтня 2023 року – 24 176 юридичних осіб та 33 373 фізичних осіб – підприємців [8].

Підприємницький потенціал є одним із ключових факторів розвитку будь-якої територіальної громади. Його активізація сприяє збільшенню обсягів виробництва, покращенню соціально-економічних показників та зростанню життєвого рівня мешканців. Для досягнення цієї мети необхідно вживати комплекс заходів, спрямованих на підтримку та розвиток підприємницької ініціативи.

Підприємництво як економічне явище виникає тоді, коли є економічна свобода та організаційно-економічні інновації [6]. Якщо буде достатня зацікавленість самих підприємців, тобто вона формуватиметься знизу, то сектор малого бізнесу має можливість розширюватися. Це теж його відмінна риса порівняно з великими підприємствами. Ринкові відносини створюють ефективну систему стимулів для здійснення малого та мікропідприємництва. Зауважмо, що традиції малого і мікропідприємництва не отримали повного розвитку у вітчизняній практиці господарювання та майже не мають спадкоємності. Ті, хто вирішив зайнятися підприємництвом, часто не отримують належної підготовки і не завжди здобувають суспільне визнання. Вони повинні на власному досвіді відчувати всі труднощі реалізації ідей і форм господарювання у сформованому протягом десятиліть соціальному середовищі, в якому підприємництво відкидається і забороняється. Процес пошуку здібних людей, які могли б адаптуватися до ситуації, пристосуватися до нового економічного та соціального життя, відкрити власну справу, відбувся досить повільно. Хоча це треба вважати потенціалом, адже ці люди намагаються розвивати вітчизняну економіку.

Підприємництво визнається ключовим фактором для стійкого розвитку територіальної громади через певні механізми (рис. 1).

Так, підприємці створюють робочі місця для населення, забезпечуючи його доходами та сприяючи зниженню безробіття.

Стимулювання інновацій. Підприємці працюють над розробкою нових товарів, послуг і технологій, що сприяє інноваціям і підвищує конкурентоспроможність економіки.

Збільшення продуктивності. Підприємства використовують ресурси більш ефективно, що призводить до зростання продуктивності праці та загального економічного зростання.

Стимулювання попиту. Підприємці створюють товари і послуги, які задовольняють потреби споживачів, стимулюючи попит на ринку.

Залучення інвестицій. Підприємства можуть залучати інвестиції для розширення своєї діяльності, що сприяє розвитку капіталовкладень в економіку.

Розвиток торгівлі. Підприємства сприяють розвитку внутрішньої та зовнішньої торгівлі, що дозволяє країні залучати нові ринки і ресурси.

Сприяння регіональному розвитку. Підприємці можуть бути ключовими гравцями у розвитку регіональних економік, створюючи нові можливості для місцевого населення.

Рис. 1. Механізми підприємництва як ключового фактора стійкого розвитку територіальної громади

Ці фактори разом узяті сприяють сталому економічному зростанню та підвищенню життєвого рівня населення у країні.

Проте для досягнення цих цілей необхідно створити певні умови для розвитку підприємництва й підтримати підприємців на місцевому рівні.

1. Створення сприятливого середовища, у тому числі інвестиційного клімату.

Першим кроком до активації підприємницького потенціалу є створення сприятливого середовища для бізнесу. Для активізації підприємницького потенціалу важливо створити сприятливий інвестиційний клімат на території громади. Насамперед через спрощення адміністративних процедур, зокрема процедур реєстрації бізнесу, зменшення бюрократичних перешкод, надання підприємцям доступу до кредитних ресурсів та інвестиційних можливостей, зменшення податкового тиску на підприємства, надання пільг і привілеїв для інвесторів. Муніципалітети можуть також пропонувати пільги та підтримку для нових підприємств, що створюють робочі місця або розвивають соціально значущі проекти.

2. Розвиток підприємницької інфраструктури.

Для стимулювання підприємницького середовища важливо розвивати підприємницьку інфраструктуру, що включає якісну дорожню мережу, зручну систему комунікацій, доступ до електроенергії та інших комунальних послуг. Також важливою є наявність сучасних промислових зон чи бізнес-парків, які можуть надати підприємствам необхідну інфраструктуру для їхньої діяльності. Це передбачає будівництво бізнес-центрів, інкубаторів та акселераторів для підтримки

стартапів, а також створення бізнес-парків та інноваційних кластерів [10].

3. Підтримка малих і середніх підприємств.

Малий і середній бізнес часто є рушійною силою економічного зростання територіальної громади. Муніципалітети можуть надавати підприємцям консультаційну підтримку і підтримку за допомогою бізнес-інкубаторів, навчальних програм та менторської підтримки. Також важливо створити механізми для співпраці між малим і середнім бізнесом та місцевими владами, щоб забезпечити взаємодію й обмін досвідом. Крім того, малі й середні підприємства є основним джерелом зайнятості та виробництва на місцевому рівні, тому важливо надавати їм підтримку через надання фінансової допомоги, консультаційних послуг і навчання персоналу.

4. Стимулювання інновацій.

Сучасне підприємництво все більше ґрунтується на інноваціях та використанні новітніх технологій. Тому важливо створити умови для розвитку інноваційного бізнесу через створення технопарків, інкубаторів технологічних стартапів та підтримки дослідницьких центрів. Муніципалітети можуть також пропонувати інвестиційні стимули для компаній, що працюють у сфері інновацій. Зауважмо, що розвиток інновацій у підприємстві є важливим напрямком для забезпечення стійкого розвитку територіальної громади. Для цього необхідно створити сприятливі умови для інноваційних підприємств, зокрема, через надання пільг та привілеїв для інноваційних проєктів.

Активізація підприємницького потенціалу є важливим завданням для будь-якої територіальної громади. Через створення сприятливих умов для бізнесу, розвитку інфраструктури, підтримки малого й середнього бізнесу і стимулювання інновацій та технологій можна досягти стійкого економічного зростання і покращення якості життя мешканців. Спільні зусилля місцевих влад, підприємців та громадськості є ключем до успіху.

Зауважмо, що важливою умовою територіального розвитку є узгодження інтересів соціальних сегментів суспільства. Набагато ефективнішим є спільний підхід до активізації підприємницького потенціалу, який включає участь уряду, місцевих громад, громадських організацій та самих підприємців. Важливо створити платформи для співпраці й обміну досвідом, де всі зацікавлені сторони можуть обговорювати проблеми та шукати спільні рішення.

Залучення соціальних сегментів суспільства у процес творчого соціально-економічного розвитку дозволяє розв'язати і запобігти багатьом проблемам, що виникають на території громади. Однією з найпоширеніших форм, що дає змогу забезпечити розвиток території, є сектор малого підприємництва. Стійке мале підприємництво вважається одним із вирішальних чинників економічного розвитку території. Саме завдяки постійному оновленню складу учасників економічних відносин виникають нові підприємства, види підприємництва та відбувається заміщення підприємств, які завершили цикл свого розвитку. В економіці, що розвивається, постійно існує динамічна стабільність, при якій відбувається закономірний процес постійного вибуття неефективних підприємств, що не відповідають існуючим потребам ринку, і поява нових, більш потрібних, активних і успішних. Поєднання великих і малих підприємницьких структур становить механізм відтворення господарської структури території і водночас надає цій структурі динамічну стійкість та здатність розвитку.

Складність розроблення та ухвалення стратегічних управлінських рішень щодо розвитку малого підприємництва, крім організаційно-методичних питань, полягає в тому, що в суспільному секторі економіки існує значна кількість різноманітних інтересів. Для ухвалення збалансованих рішень з питань розвитку малого підприємництва на перший план виходить проблема виявлення та узгодження інтересів усіх груп суспільства, які стосуються такого рішення. Усю різноманітність взаємодіючих економічних, соціальних і політичних інтересів, із якими найчастіше зустрічається практика регіонального планування малого підприємництва, можна звести до певних інтегральних груп інтересів. В умовах глобалізації та міжкорпоративної інтеграції, що властиво сучасній економіці, відбувається зближення різних інтересів, що дозволяє виокремити три інтегральні групи інтересів, до яких належать (рис. 2):

- 1) інтереси населення та громадських інститутів, пов'язані з вирішенням питань соціального забезпечення, підвищення якості життя, розвитку інститутів місцевого самоврядування;
- 2) інтереси суб'єктів господарювання, виражені у здійсненні внутрішньо- та міжгалузевих зв'язків, у максимізації прибутку, а також пов'язані із завданнями розвитку і функціонування галузі та її роллю у відтворювальному процесі;
- 3) інтереси регіональних органів виконавчої та законодавчої влади, пов'язані із забезпеченням комплексного розвитку й участі у міжрегіональному та міжнародному поділі праці та взаємодії.

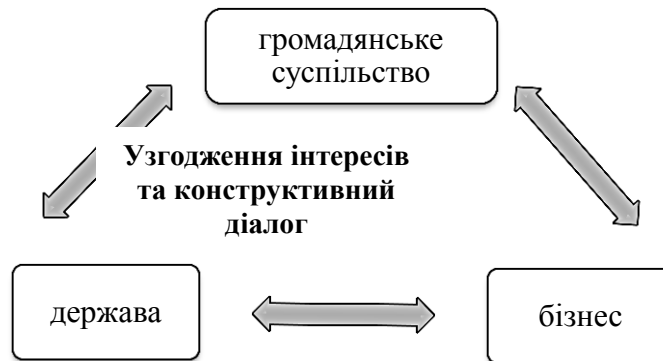

Рис. 2. Механізм взаємодії органів державної влади, інститутів громадянського суспільства та бізнесу

Зазначимо, що для побудови конструктивного діалогу між цими трьома групами інтересів необхідними умовами є координація їхньої діяльності між собою на основі «суспільного договору» та створення механізму взаємного контролю і партнерства. Розвиток малого підприємництва на території громади та ефективна реалізація стратегічних цілей і завдань розвитку громади неможливі без дотримання цих умов.

В основі процесу узгодження інтересів закладені принципи соціального партнерства та корпоративний. Соціальне партнерство визначається як «співпраця працівників, роботодавців і представників держави для досягнення соціального консенсусу в суспільстві» [11], тобто для досягнення балансу інтересів різних груп і прошарків суспільства. Соціальне партнерство можна розглядати як «взаємодію, взаємовигідне співробітництво різних соціально-економічних інститутів, організацій, суб'єктів господарювання з метою оптимізації соціально-економічного прогресу суспільства» [12]. У низці наукових робіт соціальне партнерство трактується як юридична форма організації спільної економічної діяльності декількох фізичних або юридичних осіб на основі договору або як форма співпраці фірм, компаній, підтверджена відповідним договором про корпоративне партнерство. Нині розвитку соціального партнерства приділяється значна увага в усіх сферах економічного життя. Особливого поширення це явище набуло в нормативних документах, що регулюють проблеми зайнятості, соціально-трудова відносин, соціальної політики, місцевого самоврядування. Механізм соціального партнерства може бути також застосований і в процесі стратегічного управління та планування розвитку малого підприємництва на території громади. У цьому випадку соціальне партнерство є одним із видів корпоративних відносин таких учасників, як суб'єкти малого підприємництва, населення і органи державної влади. При цьому основною метою соціального партнерства є спільне розроблення, прийняття та реалізація стратегії розвитку малого підприємництва, що заснована на збалансованості інтересів соціальних груп суспільства – економічних суб'єктів малого підприємництва та держави (органів виконавчої і законодавчої влади), найманих працівників і роботодавців.

Отже, створення нових малих підприємств має важливе значення, враховуючи те, що вони

володіють високим економічним і соціальним потенціалом для регіонального економічного зростання й розвитку.

У світлі сучасних викликів, таких як зміни клімату та глобальна криза здоров'я, підприємництво також має відігравати ключову роль у створенні сталого і відповідального бізнесу. Важливо сприяти розвитку екологічно чистих технологій, підтримувати соціально відповідальні ініціативи та створювати бізнес-моделі, які сприяють економічному зростанню, не посягаючи на довкілля та суспільство.

Висновки. Підтверджено, що мале й середнє підприємництво як сучасний повноправний суб'єкт економіки варто розглядати як форму організації виробництва у нових умовах господарювання, які не тільки виробляють і реалізують товари або ж надають послуги, а й також вирішують завдання регіонального масштабу. Водночас це також інституційна форма, яка поступово змінює менталітет людей, збільшуючи можливості для покращення добробуту, зростання капіталу й задоволення потреб. Подальший розвиток підприємництва пов'язаний зі створенням малих промислових підприємств і технопарків, бізнес-інкубаторів, лізингових центрів (за пріоритетними напрямками).

Активізація підприємницького потенціалу є важливим завданням для забезпечення сталого розвитку громади. Для досягнення цієї мети необхідно вжити комплекс заходів, спрямованих на підтримку й розвиток підприємницької ініціативи, створення сприятливого інвестиційного клімату, розвиток підприємницької інфраструктури, підтримку малих і середніх підприємств та стимулювання інновацій.

Література

1. Дрига А. Теоретичні основи розбудови ефективної системи підприємництва в Україні. *Вісник КНТЕУ*. 2017. № 6. С. 5–14.
2. Інструментарій місцевого економічного розвитку: теорія, методологія, практика: монографія / [Ковальов А. І., Корольова Т. С., Сментина Н. В., Павлова Т. В., Карпов В. А., Фіалковська А. А., Котова І. М.] ; за заг. ред. А. І. Ковальова. Київ : ФОП Гуляєва В. М., 2021. 413 с.
3. Крисько Ж. Л. Підтримка розвитку підприємництва для активізації економічної діяльності громади. *Актуальні проблеми менеджменту та публічного управління в умовах інноваційного розвитку економіки* : матеріали доп. Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. з міжнародною участю, трав. 2021 р. Тернопіль : ЗУНУ, 2021. С. 101–103.
4. Крисько Ж. Л. Роль підприємництва в економічному розвитку країни. *Економічний аналіз*. 2022. Том 32. № 4. С. 15–24. DOI: <http://dx.doi.org/10.35774/econa2022.04.015>
5. Крисько Ж. Л. Соціально-економічне благополуччя як запорука успішного розвитку підприємництва. *Управління ресурсним забезпеченням господарської діяльності підприємств реального сектору економіки* : матеріали VI Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. з між нар. участю, 17 лист. 2021 р. Полтава : ПДАУ. 2021. С. 50–51.
6. Мащакевич М. Феномен малого підприємництва у контексті розвитку цілісної економічної системи. *Молодь і ринок*. 2012. № 7(90). С. 101–105.
7. Офіс розвитку малого та середнього підприємництва. URL: <https://sme.gov.ua/sme-development-office/>
8. Офіційний сайт Головного управління статистики у Тернопільській області. URL: <https://www.te.ukrstat.gov.ua/>
9. Про розвиток та державну підтримку малого та середнього підприємництва в Україні : Закон України від 22.03.2012 р. № 4618-VI. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.Ua/laws/show/4618-17>
10. Проєкт з підтримки малого та середнього підприємництва у Тернопільській громаді. URL: <https://ternopilcity.gov.ua/news/49385.html>
11. Соціальне партнерство. *Вільна енциклопедія*. URL:

https://uk.wikipedia.org/wiki/Соціальне_партнерство

12. Соціальне партнерство. *Юридична енциклопедія* : [у 6 т.] / ред. кол.: Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) [та ін.]. К. : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2003. Т. 5 : П. 736 с.

References

1. Dryha, A. (2017). Teoretychni osnovy rozbudovy efektyvnoi systemy pidpryemnytstva v Ukraini [Theoretical foundations of building an effective system of entrepreneurship in Ukraine]. *Visnyk KNTEU*, № 6, 5-14. [in Ukrainian].
2. Instrumentarii mistsevoho ekonomichnoho rozvytku: teoriia, metodolohiia, praktyka: monohrafiia (2021) [Toolkit of local economic development: theory, methodology, practice] / [Kovalov, A. I., Korolova, T. S., Smentyna, N. V., Pavlova, T. V., Karpov, V. A., Fialkovska, A. A., Kotova, I. M.]; za zah. red. Kovalova, A. I. Kyiv: FOP Huliaieva V. M., 413. [in Ukrainian].
3. Krysko, Zh. L. (2021). Pidtrymka rozvytku pidpryemnytstva dlia aktyvizatsii ekonomichnoi diialnosti hromady [Support for the development of entrepreneurship to activate the economic activity of the community]. *Aktualni problemy menedzhmentu ta publichnoho upravlinnia v umovakh innovatsiinoho rozvytku ekonomiky: materialy dop. Vseukr. nauk.-prakt. internet-konf. z mizhnarodnoiu uchastiu*, 05.2021. Ternopil, WUNU, 101-103. [in Ukrainian].
4. Krysko, Zh. L. (2022). Rol pidpryemnytstva v ekonomichnomu rozvytku krainy [The role of entrepreneurship in the economic development of the country]. *Ekonomichniy analiz*, 32 (4), 15-22. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2022.04.015> [in Ukrainian].
5. Krysko, Zh. L. (2021). Cotsialno-ekonomichne blahopoluchchia yak zaporuka uspishnoho rozvytku pidpryemnytstva [Socio-economic well-being as a key to the successful development of entrepreneurship]. *Upravlinnia resursnym zabezpechenniam hospodarskoi diialnosti pidpryemstv realnoho sektoru ekonomiky: materialy VI Vseukr. nauk.-prakt. internet-konferentsii z mizhnarodnoiu uchastiu* [m. Poltava, 17 lystopada 2021 r.]. Poltava: PDAU. 50-51. [in Ukrainian].
6. Mashchakevych, M. (2012). Fenomen maloho pidpryemnytstva u konteksti rozvytku tsilisnoi ekonomichnoi systemy [The phenomenon of small entrepreneurship in the context of the development of an integral economic system]. *Molod i rynek*, 7 (90), 101–105. [in Ukrainian].
7. Ofis rozvytku maloho ta serednoho pidpryemnytstva [Small and Medium Business Development Office]. Retrieved from <https://sme.gov.ua/sme-development-office/>.
8. Ofitsiinyi sait Holovnoho upravlinnia statystyky u Ternopilskii oblasti [Official website of the Main Department of Statistics in Ternopil region]. Retrieved from <https://www.te.ukrstat.gov.ua/> [in Ukrainian].
9. Pro rozvytok ta derzhavnu pidtrymku maloho ta serednoho pidpryemnytstva v Ukraini [On the development and state support of small and medium-sized enterprises in Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 22.03.2012 r. № 4618-VI. Verkhovna Rada Ukrainy. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.Ua/laws/show/4618-17#Text>. [in Ukrainian].
10. Proiekt z pidtrymky maloho ta serednoho pidpryemnytstva u Ternopilskii hromadi [Small and medium-sized business support project in the Ternopil community]. Retrieved from <https://ternopilcity.gov.ua/news/49385.html>. [in Ukrainian].
11. Sotsialne partnerstvo [Social partnership]. *Vilna entsyklopediia*. Retrieved from https://uk.wikipedia.org/wiki/Sotsialne_partnerstvo [in Ukrainian].
12. Sotsialne partnerstvo [Social partnership] (2003). *Yurydychna entsyklopediia* : [u 6 t.] / red. kol.: Shemshuchenko, Yu. S. (vidp. red.) [ta in.]. K. : Ukrainska entsyklopediia im. M. P. Bazhana, T. 5, 736. [in Ukrainian].

Статтю отримано 3 жовтня 2023 року